

**УНИВЕРЗИТЕТ УМЕТНОСТИ
ФАКУЛТЕТ ДРАМСКИХ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ**

На основу члана 14. став 4. Закона о заштити узбуњивача („Сл. гласник РС“, бр. 128/2014), ФАКУЛТЕТ ДРАМСКИХ УМЕТНОСТИ у Београду (у даљем тексту: Факултет) дана 16.11.2015. године, доставља свим радно ангажованим лицима на Факултету:

О Б А В Е Ш Т Е Њ Е

о правима узбуњивача, поступку узбуњивања, као и другим питањима од значаја за узбуњивање и заштиту узбуњивача по основу Закона о заштити узбуњивача

Закон о заштити узбуњивача (у даљем тексту: Закон) је ступио на снагу 04.12.2014. године, а примењује се од 05.06.2015. године.

Законом се уређује узбуњивање, поступак узбуњивања, права узбуњивача, обавеза државних и других органа и организација и правних и физичких лица у вези са узбуњивањем, као и друга питања од значаја за узбуњивање и заштиту узбуњивача.

ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМОВА

„УЗБУЊИВАЊЕ“ је откривање информација о кршењу прописа, кршењу људских права, вршењу јавног овлашћења противно сврси због које је поверено, опасности по живот, јавно здравље, безбедност, животну средину, као и ради спречавања штете великих размера. Информација може да садржи потпис узбуњивача и податке о узбуњивачу. Послодавац и овлашћени орган дужни су да поступају и по анонимним обавештењима у вези са информацијом, у оквиру својих овлашћења.

„УЗБУЊИВАЧ“ је физичко лице које изврши узбуњивање у вези са својим радним ангажовањем, поступком запошљавања, коришћењем услуга државних и других органа, носилаца јавних овлашћења или јавних служби, пословном сарадњом и правом власништва на привредном друштву.

„ШТЕТНА РАДЊА“ је свако чињење или нечињење у вези са узбуњивањем којим се узбуњивачу или лицу које има право на заштиту као узбуњивач угрожава или повређује право, односно којим се та лица стављају у неповољнији положај.

ПОСТУПАК УЗБУЊИВАЊА

Узбуњивање може бити: унутрашње, спољашње и узбуњивање јавности.

УНУТРАШЊЕ УЗБУЊИВАЊЕ је откривање информације послодавцу.

У поступку унутрашњег узбуњивања, узбуњивач доставља послодавцу информацију која садржи податке о кршењу прописа, кршењу људских права, вршењу јавног овлашћења противно сврси због које је поверено, опасности по живот, јавно здравље, безбедност, животну средину и податке ради спречавања штете великих размера. Информација може да садржи потпис узбуњивача и његове податке, а може да буде и анонимна.

Послодавац је дужан да, у оквиру својих овлашћења, предузме мере ради отклањања утврђених неправилности у вези са информацијом, да заштити узбуњивача од штетне радње, као и да предузме неопходне мере ради обустављања штетне радње и отклањања последица штетне радње. Послодавац не сме предузимати мере у циљу

откривања идентитета анонимног узбуњивача. Послодавац је дужан да одреди лице овлашћено за пријем информације и вођење поступка у вези са узбуњивањем.

Поступак унутрашњег узбуњивања започиње достављањем информације послодавцу. Послодавац је дужан да поступи по информацији без одлагања, а најкасније у року од 15 дана од дана пријема информације. Послодавац је дужан да обавести узбуњивача о исходу поступка по његовом окончању, у року од 15 дана од дана окончања поступка. Послодавац је дужан да, на захтев узбуњивача, пружи обавештења узбуњивачу о току и радњама предузетим у поступку, као и да омогући узбуњивачу да изврши увид у списе предмета и да присуствује радњама у поступку.

СПОЉАШЊЕ УЗБУЊИВАЊЕ је откривање информације овлашћеном органу.

Поступак спољашњег узбуњивања започиње достављањем информације овлашћеном органу. Ако се узбуњивање односи на лица радно ангажована у овлашћеном органу, узбуњивач ће се обратити руководиоцу тог органа, а ако се узбуњивање односи на руководиоца овлашћеног органа, узбуњивач ће се обратити руководиоцу непосредно надређеног органа. Овлашћени орган је дужан да поступи по достављеној информацији у року од 15 дана од дана пријема информације. Ако орган коме је достављена информација није надлежан за поступање у вези са узбуњивањем, проследиће информацију надлежном органу у року од 15 дана од дана пријема и о томе истовремено обавестити узбуњивача. Надлежни орган дужан је да примењује мере заштите које је узбуњивачу обезбедио орган који му је обавештење уступио.

Ако узбуњивач није дао сагласност да се његов идентитет открије, овлашћени орган који је примио обавештење од узбуњивача, а није надлежан за поступање, дужан је да пре прослеђивања тог обавештења надлежном органу претходно затражи сагласност узбуњивача, ако законом није прописано другачије. Овлашћени орган је дужан да, на захтев узбуњивача пружи обавештења узбуњивачу о току и радњама предузетим у поступку, као и да омогући узбуњивачу да изврши увид у списе предмета и да присуствује радњама у поступку, у складу са законом. Овлашћени орган је дужан да обавести узбуњивача о исходу поступка из става 1. овог члана по његовом окончању, у складу са законом.

УЗБУЊИВАЊЕ ЈАВНОСТИ је откривање информације средствима јавног информисања, путем интернета, на јавним скуповима или на други начин којим се обавештење може учинити доступним јавности.

ОБАВЕЗЕ ПОСЛОДАВЦА

Послодавац има следеће обавезе:

- 1) да, у оквиру својих овлашћења, предузме мере ради отклањања утврђених неправилности у вези са информацијом;
- 2) да, у оквиру својих овлашћења, заштити узбуњивача од штетне радње, као и да предузме неопходне мере ради обустављања штетне радње и отклањања последица штетне радње;
- 3) не сме предузимати мере у циљу откривања идентитета анонимног узбуњивача;
- 4) да свим радно ангажованим лицима достави писмено обавештење о правима из овог закона;
- 5) да одреди лице овлашћено за пријем информације и вођење поступка у вези са узбуњивањем.

ПОСТУПАК УНУТРАШЊЕГ УЗБУЊИВАЊА

Поступак унутрашњег узбуњивања започиње достављањем информације послодавцу.

Послодавац је дужан да поступи по информацији без одлагања, а најкасније у року од 15 дана од дана пријема информације, као и да обавести узбуњивача о исходу поступка по његовом окончању, у даљем року од 15 дана од дана окончања поступка.

Послодавац је дужан да, на захтев узбуњивача, пружи обавештења узбуњивачу о току и радњама предузетим у поступку, као и да омогући узбуњивачу да изврши увид у списе предмета и да присуствује радњама у поступку.

Послодавац, који има више од десет запослених, дужан је да донесе општи акт којим ће уредити поступак унутрашњег узбуњивања и то најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу Закона.

Послодавац је дужан и да одреди лице које је овлашћено за пријем информација и вођење поступка у вези са узбуњивањем.

Услов за могућност примене Закона код послодавца, посебно у вези са доношењем општег акта и одређивањем лица које је овлашћено да прима информације и води поступак код послодавца, јесте доношење подзаконског акта (правилника) од стране надлежног министарства у року од три месеца од дана ступања на снагу Закона (Правилник је објављен 05.06.2015. године а ступио је на снагу 13.06.2015. године).

ПРАВА УЗБУЊИВАЧА

- Чланом 3. Закона, прописана је забрана спречавање узбуњивања.
- Чланом 4. Закона, забрањено је предузимање штетне радње.
- Чланом 5. Закона прописано је да узбуњивач има право на заштиту, у складу са законом, ако:
 1. изврши узбуњивање код послодавца, овлашћеног органа или јавности на начин прописан законом;
 2. открије информацију која је предмет узбуњивања у року од једне године од дана сазнања за извршену радњу због које врши узбуњивање, а најкасније у року од десет година од дана извршења те радње;
 3. би у тренутку узбуњивања, на основу расположивих података, у истинитост информације, поверовало лице са просечним знањем и искуством као и узбуњивач.
- Чланом 6. Закона гарантује се право на заштиту повезаном лицу као узбуњивачу, ако учини вероватним да је према њему предузета штетна радња због повезаности са узбуњивачем.
- Чланом 7. Закона прописано је право на заштиту због погрешног означавања узбуњивача тако што је прописано да право на заштиту као узбуњивач, има лице које учини вероватним да је према њему предузета штетна радња, ако је лице које је предузело штетну радњу, погрешно сматрало да је то лице узбуњивач, односно повезано лице.
- Члан 8. Закона предвиђа заштиту лица у вршењу службене дужности и прописује да лице које је у вршењу службене дужности доставило информацију има право на

заштиту као узбуњивач ако учини вероватним да је према њему предузета штетна радња због достављања информације.

- Чланом 9. Закона предвиђено је право на заштиту због тражења информације и прописано је да лице које тражи податке у вези са информацијом, има право на заштиту као узбуњивач, ако учини вероватним да је према њему предузета штетна радња због тражења тих података.
- Члан 10. Закона предвиђа заштиту података о личности узбуњивача тако што предвиђа да лице које је овлашћено за пријем информације дужно је да штити податке о личности узбуњивача, односно податке на основу којих се може открити идентитет узбуњивача, осим ако се узбуњивач не сагласи са откривањем тих података, а у складу са законом који уређује заштиту података о личности.

Прописана је обавеза сваког лице које сазна податке из члана 10. став 1. Закона, да штити те податке.

Лице овлашћено за пријем информације дужно је да приликом пријема информације, обавести узбуњивача да његов идентитет може бити откривен надлежном органу, ако без откривања идентитета узбуњивача не би било могуће поступање тог органа, као и да га обавести о мерама заштите учесника у кривичном поступку. Ако је у току поступка неопходно да се открије идентитет узбуњивача, лице овлашћено за пријем информације дужно је да о томе, пре откривања идентитета, обавести узбуњивача. Подаци из члана 10. став 1. Закона не смеју се саопштити лицу на које се указује у информацији, ако посебним законом није другачије прописано.

- Члан 11. Закона прописује забрану злоупотребе узбуњивања и предвиђа да злоупотребу узбуњивања врши лице које:
 - 1) достави информацију за коју је знало да није истинита;
 - 2) поред захтева за поступање у вези са информацијом којом се врши узбуњивање тражи противправну корист.
- У члану 18. и 19. Закона прописани су поступци спољашњег узбуњивања и узбуњивања јавности, док је чланом 20. Закона предвиђено поступање са тајним подацима који су у складу са прописима о тајности података претходно означени као тајни.

ЗАШТИТА УЗБУЊИВАЧА И НАКНАДА ШТЕТЕ

- Чланом 21. Закона предвиђена је забрана стављања узбуњивача у неповољнији положај и прописано је да послодавац не сме чињењем или нечињењем да стави узбуњивача у неповољнији положај у вези са узбуњивањем, а нарочито ако се неповољнији положај односи на:
 1. запошљавање;
 2. стицање својства приправника или волонтера;
 3. рад ван радног односа;
 4. образовање, оспособљавање или стручно усавршавање;
 5. напредовање на послу, оцењивање, стицање или губитак звања;
 6. дисциплинске мере и казне;
 7. услове рада;
 8. престанак радног односа;
 9. зараду и друге накнаде из радног односа;
 10. учешће у добити послодавца;
 11. исплату награде и отпремнине;
 12. распоређивање или премештај на друго радно место;

- 13. непредузимање мера ради заштите због узнемиравања од стране других лица;
- 14. упућивање на обавезне здравствене прегледе или упућивање на прегледе ради оцене радне способности.

- Сходно члану 22. Закона, у случајевима наношења штете због узбуњивања, узбуњивач има право на накнаду штете, у складу са законом који уређује облигационе односе.
- Члан 23. Закона предвиђа судску заштиту узбуњивача, тако што прописује да узбуњивач према коме је предузета штетна радња у вези са узбуњивањем има право на судску заштиту. Судска заштита се остварује подношењем тужбе за заштиту у вези са узбуњивањем надлежном суду, у року од шест месеци од дана сазнања за предузету штетну радњу, односно три године од дана када је штетна радња предузета. У поступку судске заштите надлежан је виши суд према месту предузимања штетне радње или према месту пребивалишта тужиоца. Поступак за судску заштиту у вези са узбуњивањем је хитан и у њему је дозвољена ревизија.
- Чланом 24. Закона је предвиђен састав суда, док је чланом 25. Закона предвиђено стицање посебних знања и стручно усавршавање лица која поступају у вези са заштитом узбуњивача.
- Чланом 26. Закона прописана је садржина тужбе за заштиту у вези са узбуњивањем.
- У члану 27. Закона, предвиђена су права узбуњивача у посебним поступцима, тако што је прописано да у тужби за оцену законитости појединачног акта послодавца којим је решавано о правима, обавезама и одговорности узбуњивача по основу рада, по посебним прописима, узбуњивач може истаћи навод да појединачни акт послодавца представља штетну радњу у вези са узбуњивањем. Навод се може истаћи у тужби или на припремном рочишту, а после тога само ако подносилац навода учини вероватним да без своје кривице није могао да раније изнесе тај навод.

Текстови Закона о заштити узбуњивача („Сл. гласник РС“, бр. 128/2014) и Правилника о начину унутрашњег узбуњивања, начину одређивања овлашћеног лица код послодавца, као и другим питањима од значаја за унутрашње узбуњивање код послодавца који има више од десет запослених („Сл. гласник РС“, бр. 49/2015) и Правилника о поступку унутрашњег узбуњивања Факултета драмских уметности у Београду се налазе на сајту Факултета и у секретаријату.

Као лице које је овлашћено за пријем информације и вођење поступка у вези са унутрашњим узбуњивањем, одређена је Бранка Мажибрада, распоређена на радном месту – референт за административно-техничке послове, тел. 011/2135-684 локал 18, е-маил: branka.mazibrada@fdu.bg.ac.rs.

в.д. ДЕКАНА

мр Зоран Поповић, ред.проф.